

hivih, snas je seznanil Stjepan Prutki (Hrvaška), ki je na kratko predstavil register združenja državljanov 1945–1993 v pristojnosti Državnega arhiva Vukovar. Dr. Jasna Požgan in Ivana Posedi (Hrvaška) sta prispevek posvetili pravosodnim fondom na področju Međimurja in koprivniškega Podravja do leta 1945, medtem ko je Omer Bajić (Bosna in Hercegovina) pokazal najzanimivejše primerke poštne znamk in žigov, nastalih v letih 1860–1961, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Sarajevo.

Ne smemo pozabiti omeniti prispevka dr. Mirjane Marinković - Lepić (Bosna in Hercegovina), s katerim je predstavila razstavno dejavnost arhiva Bosne in Hercegovine na spletnih straneh in obenem naredila kratek pregled tovrstne aktivnosti preostalih arhivov. Sadika Maslak in Sanda Dupanović (Bosna in Hercegovina) pa sta na kratko predstavili primer urejanja pravosodnih fondov, konkretnije pa fonda okrožnega sodišča Bihać.

Med zadnjimi so svoje prispevke predstavili še kolega Aleksander Lavrenčič (Slovenija) na temo trženja informacij in prepoznavnosti strokovnega elektronskega časopisa »View Journal« in kolega iz Arhiva Republike Slovenije Žarko Štrumbl in Gašper Šmid, ki sta s prispevkom ponovno obudila spomin na zimske olimpijske igre v Sarajevu leta 1984 v luči promocije Jugoslavije, zlasti pa Bosne in Hercegovine.

Sledila sta diskusija oziroma razprava in oblikovanje sklepov posvetovanja, kjer so bile razrešene morebitne nejasnosti ali dvomnosti, potem pa še druženje ob poslovilnem kosilu. To je bil sicer moj prvi obisk tuzelskega mednarodnega posvetovanja, a raven strokovne razprave in prisrčno vzdušje, ki sta zaznamovala ta dva dneva, pa tudi število udeležencev, me prepričujejo, da je bilo tako tudi prejšnja leta in bo tudi v prihodnje.

Matej Muženič

3. mednarodna konferenca projekta e-ARH.si: 2016–2020 Ljubljana (Slovenija), 7.–8. november 2018

7. in 8. 11. 2018 se je v konferenčnih prostorih hotela Austria Trend v Ljubljani pod sloganom »*Preteklost na dosegu klika!*« odvijala 3. mednarodna konferenca projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020. Projekt e-ARH.si financirata Evropski socialni sklad in Vlada Republike Slovenije, končni cilj projekta pa je, ob sodelovanju celotne slovenske javne arhivske službe oz. SJAS (ARS in šest regionalnih arhivov), vzpostavitev učinkovitega in varnega slovenskega elektronskega arhiva. Namen tokratne konference, ki se bo mdr. zapisala v anale tudi kot prva konferenca s področja arhivistike in informatike, delno prilagojena tudi ranljivim skupinam, je bil predstavitev trenutnih dosežkov oz. rezultatov posameznih kompetenčnih centrov. Na njej je 27 strokovnjakov več kot 200 udeležencem konference predstavilo prispevke s področij, povezanih s prevzemanjem in dolgoročno hrambo elektronskega arhivskega gradiva ter zagotavljanjem dostopnosti do njega. 3. konferenca e-ARH.si se je sicer neuradno začela že 6. novembra zvečer v Slovenski kinoteki s projekcijo digitalizirane, restavrirane in ranljivim skupinam prilagojene različice filma »To so gadi«. Projekcija filma, pred katero je navzoče v uvodnem nagovoru pozdravil direktor Arhiva Republike Slovenije (ARS), dr. Bojan Cvelfar, je bila izjemno uspešna, toplo sprejeta in dobro obiskana z več kot 80 udeleženci.

Osrednji del 3. konference e-ARH.si se je začel 7. novembra, ko je zbrano občinstvo nagovoril dr. Bojan Cvelfar. Sledilo je eno izmed dveh uvodnih predavanj vodje projektne skupine dr. Tatjane Hajtnik (ARS), ki je v prispevku z naslo-

vom »Elektronsko arhiviranje: ISO standardi kot odgovor na zakonska določila« predstavila standarde ISO, relevantne za področje elektronskega arhiviranja, ki jih bo treba v prihodnje temeljiteje vpeljati v arhivsko stroko. Miran Morano pa nas je v drugi uvodni predstavitvi oz. motivacijskem nagovoru opozoril na neizogibno nujnost prilagajanja spremembam, ki jih s seboj prinaša tako kompleksen in inovativen projekt, kakršen je vzpostavitev slovenskega elektronskega arhiva.

V okviru kompetenčnega centra 1, ki se posveča problematiki, povezani z upravljanjem digitalnega arhivskega gradiva pri ustvarjalcih in njegovo izročitvijo arhivom, nam je Aleksandra Mrdavšič (ARS) v prispevku z naslovom »Gradniki sodelovanja javnih arhivov z ustvarjalci digitalnega arhivskega gradiva« predstavila, kako potekajo naloge kompetenčnega centra 1. Maja Povalej (ARS) nam je orisala stanje naloge poenotenja programov in gradiv za usposabljanja uslužbencev za ustrezno delo z dokumentarnim gradivom. V nadaljevanju je dr. Tatjana Hajtnik v prispevku z naslovom »Upravljanje s tveganji pri e-arhiviranju skladno s standardi ISO 18128, ISO 27001 in ISO 27005« predstavila metodologijo za izdelavo ocene tveganj pri dolgoročnem ohranjanju digitalnega arhivskega gradiva. Gregor Završnik pa je v prispevku z naslovom »Kako bomo pakirali digitalno arhivsko gradivo: predstavitev orodja Urejevalnik SIP 2.0« predstavil zasnovano nove različice programskega orodja Urejevalnika SIP. Urejevalnik sprejemnih informacijskih paketov (SIP) predstavlja eno izmed ključnih nalog projekta e-ARH.si, gre pa za vrsto namenske programske opreme, s katero bodo lahko ustvarjalci ustrezno in učinkovito pripravili digitalno arhivsko gradivo za izročitev pristojnemu arhivu. Razvoj Urejevalnika SIP je trenutno v fazi razvoja. Na koncu predstavitve prvega kompetenčnega centra je Klavdija Krivec v prispevku z naslovom »Bistvo je očem nevidno; kako pripraviti e-pošto za dolgoročno hrambo in morebitno izročitev v e-ARH.si« prikazala trenutne smernice na področju priprave spletne pošte za dolgoročno hrambo oz. arhiviranje.

Dosežke kompetenčnega centra 2 nam je v prispevku z naslovom »Zagotavljamo varnost hranjenega e-arhivskega gradiva« predstavil Tine Završnik (ARS), ki je orisal vzpostavitev ustrezne in varne informacijsko-komunikacijske infrastrukture ter zlasti nadzorni informacijski sistem, ki na učinkovit način omogoča administriranje arhivskega informacijskega sistema. Andraž Bole, filozof in direktor podjetja Lightmass, dr. Tatjana Hajtnik in mag. Aida Škoro Babič (ARS) pa so v prispevku z naslovom »Splošni pregled uporabe umetne inteligence pri obravnavanju e-arhivskega gradiva« predstavili potencialno zanimive priložnosti implementacije umetne inteligence v arhivske postopkovne modele.

Dr. Miroslav Novak iz Pokrajinskega arhiva Maribor (PAM) nam je kot vodja kompetenčnega centra 3, ki se ukvarja s problematiko standardizacije arhivskega strokovnega dela, predstavil stanje in trenutne dosežke pri nalogah s predmetnega področja. V nadaljevanju pa so se zvrstili predavatelji, ki so predstavili naloge s področja standardizacije popisovanja arhivskega gradiva. Mag. Nina Gostenčnik (PAM) nam je v svoji predstavitvi z naslovom »Signatura kot element identifikacije opisov arhivskega gradiva« predstavila trenutne smernice za poenotenje oblikovanja signature. Dr. Tanja Martelanc iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici je v prispevku »Naslov kot element opisa popisne enote arhivskega gradiva« prikazala smernice za oblikovanje naslova. Mag. Hedvika Zdovc iz Zgodovinskega arhiva Celja je prikazala trenutno stanje naloge »Količina kot element opisa popisne enote arhivskega gradiva«. Dr. Dejan Zadravec iz Zgodovinskega arhiva na Ptujju pa je govoril o ravni popisa kot elementu opisa popisne enote arhivskega gradiva. Konstruktiven in bogat prvi konferenčni dan osrednjega dela 3. konference e-ARH.si smo zaključili ob prijetnem in sproščnem mreženju vseh udeležencev konference oz. strokovnjakov iz arhivske in informacijske stroke.

Drugi dan osrednjega dela 3. konference e-ARH.si se je začel s predstavi-

tvijo rezultatov kompetenčnega centra 4, ki se ukvarja s problematiko dostopnosti do arhivskega gradiva. Tokratni panel kompetenčnega centra 4 je obeležila še pomembna novost, in sicer sočasno tolmačene predstavitev v znakovni jezik, kar daje celotni 3. konferenci e-ARH.si še poseben predznak. V uvodni predstavitvi je dr. Tatjana Hajtnik (ARS), ki je med drugim tudi vodja kompetenčnega centra 4, v svojem prispevku z naslovom »e-ARHIV 4.0: Povečujemo dostopnost do arhivskega gradiva – naši dosedanji dosežki« nakazala pretekle zgodovinske prelomnice in s tem opozorila na izjemnost današnjega časa. Trenutno se, če se navežemo na Klauza Schwaba, nahajamo v t. i. »digitalni« revoluciji 4.0, ki v arhivistiki in družbi nasploh povzroča številne in globoke spremembe ter prilagoditve. V nadaljevanju je konservatorica Lucija Planinc (ARS) predstavila prispevek dr. Jedert Vodopivec z naslovom »Bližnje srečanje srednjeveške listine s 3D tehnologijo«, v katerem je podala primer prilagoditve arhivskega gradiva (Ustanovne listine cistercijanskega samostana Kostanjevica na Krki) ranljivim skupinam. Od postopkov repliciranja listine in 3D-skeniranja žiga do izdelave njegove replike, ki je namenjena med drugim tudi tipanju senzorno oviranim osebam. Dr. Žiga Koncilija (ARS) je v prispevku z naslovom »Klik do elektronskega arhivskega gradiva – Kje trenutno smo in kaj nas v prihodnje čaka« predstavil trenutno stanje razvoja virtualne arhivske čitalnice. Podrobneje je bil predstavljen t. i. projekt za izvedbo, ki je bil izdelan skupaj z izvajalcem razvoja e-rešitve VAČ. Mojca Kosi in Antun Smrdel (ARS) pa sta v prispevku »To so gadi« za vse! Prilagoditev filmskega arhivskega gradiva za ranljive skupine na primeru filma To so gadi« predstavila še en primer postopka prilagoditve arhivskega gradiva ranljivim skupinam.

V okviru kompetenčnega centra 5, ki se ukvarja s problematiko digitalizacije arhivskega gradiva in vzpostavitvijo centra za digitalizacijo, je s prispevkom »Moderen pogled na arhiviranje« uvodoma nastopil Aleš Gros. Predstavniki podjetja IBM d. o. o. je nakazal na možna sodelovanja med javnim sektorjem in podjetji na primerih upravljanja dokumentov in možne vpeljave novih tehnologij (npr. anonimizacije). Vesna Gotovina (ARS) pa je v prispevku z naslovom »Priprava kriterijev za izbor arhivskega gradiva za digitalizacijo po nekdanji SFRJ« predstavila sodelovanje držav pri problematiki sukcesije arhivskega gradiva ter postopke in način izbora arhivskega gradiva za digitalizacijo. V okviru kompetenčnega centra 6, ki se sicer ukvarja s problematiko digitalnega avdiovideo gradiva, je Vladimir Torov (ARS) v prispevku z naslovom »Digitalni filmski arhiv: od analognega do digitalnega« predstavil trenutno stanje na področju vzpostavljanja digitalnega filmskega arhiva, tako z vidika strojne opreme kot tudi z vidika delovnih tokov. Špela Grčar iz odvetniške družbe Grčar pa je temo avdiovizualnih gradiv navezala na perečo problematiko avtorskih pravic.

V zaključnem delu 3. konference e-ARH.si se je s svojimi rezultati predstavil še kompetenčni center 7, ki je zadolžen za področje mednarodnega sodelovanja, promocij in usposabljanj. Mag. Nina Gostenčnik (PAM) je uvodoma, v prispevku z naslovom »Projekt e-ARH.si: redefinicija vloge arhiva v družbi«, predstavila organizacijske in promocijske aktivnosti, izvedene pri projektu, ter na drugi strani že opazne učinke projekta e-ARH.si v arhivski skupnosti. Vladimir Torov (ARS) je v prispevku z naslovom »ABC po IBC2018 – novosti ter zanimivosti iz sveta AV« predstavil ključne novosti iz sveta avdiovideo tehnologij in tudi sicer, pri čemer je kot za arhivsko stroko izjemno zanimivo izpostavil npr. tehnologijo blockchain. Dr. Miroslav Novak (PAM) je konferenco in predstavitev kompetenčnega centra 7 zaključil s prispevkom »Zagotavljanje kakovosti: sistem CAF«, v katerem je predstavil izsledke aktivnosti delovne skupine, ki je zadolžena za izvedbo samoocenitve kakovosti oz. vpeljavo skupnega ocenjevalnega okvirja v javni sektor, t. i. CAF (Common Assessment Framework).

3. mednarodno konferenco e-ARH.si: 2016–2020 ocenjujemo kot izjemno uspešno in produktivno ter v marsičem tudi inovativno. Predavatelji so, večina kot zastopniki posameznih delovnih skupin v okviru slovenske javne arhivske

službe, uspešno prikazali impresiven nabor trenutno doseženih rezultatov na polovici izvajanja projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020 in hkrati že nakazali, kaj nas čaka v prihodnje. Torej izzivi in naloge, ki nas še čakajo v drugi polovici projekta, ki jih bomo s skupnimi močmi nedvomno premagovali in tako projekt e-ARH.si: ESS 2016–2020 tudi uspešno izpeljali.

Žiga Koncilijs

50 let Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu Republike Slovenije

Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije (v nadaljevanju SFA) letos praznuje petdesetletnico delovanja. Za Jugoslovansko kinoteko iz Beograda je bila to druga specializirana ustanova za evidentiranje, zbiranje in hrambo filmskega arhivskega gradiva na območju bivše Jugoslavije. Zgodnji ustanovitvi SFA leta 1968 se imamo Slovenci tudi zahvaliti, da nam je uspelo zbrati in ohraniti več kot devetdeset odstotkov filmske produkcije, ki je nastajala na naših tleh vse od začetka 20. stoletja dalje.

Zakonska podlaga ustanovitvi Slovenskega filmskega arhiva je bil arhivski zakon iz leta 1966, ki je tudi film opredelil kot arhivsko gradivo in je zavezoval državne producente, predvsem tedanja državna producenta Triglav film in Viba film, da so izročali negative filmov arhivu v dolgoročno hrambo. Že takrat so se zavedali, da je hramba filma draga, poleg finančnih sredstev pa zahteva tudi usposobljen kader. Tedanja oblast se je odločila, da bo filmski arhiv vzpostavljen pri osrednjem državnem arhivu in bo skrbel za filmsko arhivsko gradivo, nastalo v državni filmski produkciji v okviru tedanje Socialistične republike Slovenije. V začetku je za izvajanje vseh nalog, povezanih z arhiviranjem filmov, skrbel le en arhivist, Ivan Nemanič, ki je svoje delo usmeril izključno na področje arhiviranja filma. Filmski arhiv je organiziral po zgledu takrat vodilnih svetovnih filmskih arhivov, francoskega Bois d'Arcyja, nemškega Bundesarchiva – Filmarchiva in Jugoslovanske kinoteke. Po njih se je zgledoval predvsem pri pogojih hrambe in ureditvi zbirke filmskega arhivskega gradiva. Zbirka je po tem načelu urejena še danes. Vsak filmski naslov ima svojo matično številko. V okviru le-tega pa so razvrščene tehnične enote, pa naj bo to filmski kolut kot ob nastanku pred petdesetimi leti ali pa digitalni zapis v zdajšnjih časih. Ob sami ustanovitvi lahko omenimo zanimivost, da so se v arhivu sprva zavzemali za to, da bi hranili samo dokumentarne filme, vendar je prevladala ideja režiserja Franceta Štiglica, naj bo filmski arhiv dom vseh slovenskih filmov ne glede na zvrst ali dolžino filma. Ivana Nemaniča danes upravičeno štejejo za začetnika filmske arhivistike pri nas.

Če se ustavimo pri številkah: V petdesetih letih, do konca leta 2017, je zaposlenim uspelo zbrati, shraniti, strokovno obdelati in predstaviti 12.020 filmov/filmskih naslovov, 32.352 tehničnih enot, od filmskih kolutov različnih širin do digitalnih zapisov. Poleg tega da SFA skrbi tudi za 5141 elektronskih zapisov v različnih formatih zapisa in na različnih nosilcih, smo tudi skrbniki bogatih fotografskih zbirk in spisovnega gradiva različnih produkcijskih podjetij in ustanov, kot so na primer Triglav film, Viba film, Filmservis, Filmski sklad Republike Slovenije in drugih. V Arhivu Republike Slovenije, pod okriljem katerega deluje SFA ves čas, so že l. 1971, po treh letih delovanja, zapisali, da so prevzeli ali kopirali skoraj vse filme, ki so nastali pred letom 1945. Skupen obseg je bil 275 filmskih naslovov oziroma 1517 filmskih kolutov. Število naslovov se je večalo, leta 1974 na 800 naslovov, 1977 na 992, 1993 na 1810, 1997 pa na 2679 naslovov. Temu je sledila prava ekspanzija, saj se je v dvajsetih letih, do 2017, zbirka filmov po-